

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVIII. De partibus Pœnitentiæ, sententiæ variæ Hæreticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

nisi signa doloris aliqua conspiciantur, & nisi manifestatio aliqua peccatorum præcedat, Absolutio à Sacerdote impendi non potest. Aliæ sunt partes integrales secundariæ, sine quibus rei essentia consistere, licet imperfecta & mutila, potest: quales sunt in homine, manus, & pedes, & eiusmodi in Sacramento Pœnitentiæ videtur esse Satisfactio.

SED obiiciunt aliqui; Aut Satisfactio pars est Sacramenti, ut est in voto & proposito pœnitentis, aut ut re ipsa exercetur. Si priore modo, non est res sensibilis; si posteriore, non est præsens cum perficitur Sacramentum. Siquidem accedente verbo Absolutionis ad Confessionis elementum, perficitur Sacramentum: Satisfactio verò post Absolutionem datam atque acceptam peragitur.

RESPONDEO, utroque modo Satisfactio pars est Sacramenti; incipit enim quodammodo, dum iniungitur & acceptatur: & postea tempore suo completur. Et quamvis, ut est in voto, & proposito, non videatur esse sensibilis, tamen signis externis sensibilis redditur, dum verbo Sacerdotis indicitur, & verbo aut nutu pœnitentis admittitur. NEQUE absurdum est, si post Absolutionem datam atque acceptam Satisfactio completur: nam accedente verbo Absolutionis ad elementum Confessionis, Sacramentum perficitur quidem, quod attinet ad essentiam, sed non omninò integre, & perfecte, si partes integrales considerentur. Quemadmodum etiam dum in utero matris corpus humanum formatur, & corde, aliisque nonnullis partibus perfectis, coniungitur anima corpori, homo inde existit, etiam si forte oculi, digiti, & aliæ quædam partes nondum perfectæ, atque distinctæ conspiciantur.

CAPUT XVIII.

De partibus Pœnitentiæ, sententiæ variæ Hæreticorum.

LTERA quæstio iam cum Hæreticis tractanda est, quot sint partes Pœnitentiæ, siue quot sint actiones in homine pœnitente necessariæ, ut Absolutionem percipere, & cum Deo in gratiam redire.

redire possit. Neque enim cum Hæreticis disputare necesse erit, an istæ omnes actiones sint materiales Sacramenti partes, cum illi (vt vidimus cap. 15.) nullam partem materialem agnoscant, nisi fortè Baptismum, aut ritum quo Sacerdos verbum Absolutionis pronunciat.

Igitur Catholici summo consensu tres assignant Pœnitentiæ partes, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem: neque de hac re vlla inter Catholicos controuersia est. Nam ipse etiam Scotus, qui Pœnitentiæ Sacramentum in sola Absolutione, & Durandus, qui in Absolutione, & Confessione constituit, disertis verbis docent, ad percipiendam in hoc Sacramento peccatorum remissionem, tria illa ex parte peccantis requiri.

Potè Aduersarij à communi, frequentato, tutissimoque hoc doctrinæ Ecclesiasticæ tramite aberrantes, in varias errorum vias abierunt. Tres præcipuè sunt apud eos sententiæ.

PRIMA eorum, qui docent duas esse Pœnitentiæ partes, Contritionem, & Fidem. Ac per Contritionem quidem intelligunt terrores conscientie ex minis legis incussos: per Fidem autem, fiduciam quandam certam remissionis peccatorum ex Euangelij, vt ipsi dicunt, pollicitatione conceptam.

Huius sententiæ primus auctor Lutherus fuit. Is enim etiam anno M. D. XX. in libro contra execrabilem bullam Antichristi, in defensione artic. 5. & rursus anno M. D. XXI. in assertione articulorum suorum, eundem illum quintum articulum propugnans, scripserit, se non negare tres esse partes Pœnitentiæ, Contritionem, Confessionem & Satisfactionem; sed tantum de Satisfactione docere, eam quæ arbitrio Ecclesiæ imponitur, non esse iuris diuini, aut si iuris diuini est, non posse per Claves Ecclesiæ tolli: tamen postea cum non parum in schola Satanæ profecisset, anno M. D. XLV. in refutatione articulorum Louanien-
sum, propositione 37. his verbis priorem illam sententiam à se quoque admissam damnauit: *Pœnitentia à Louanien-
sum Synagoga tradita (scilicet quod sit Contritio, Confessio,
& Satisfactio) est nulla nisi Iuda proditoris, & similium;
ideo vt hæretica est damnanda.* Et in articulis Smalchal-
dicis

dicis anno M. D. XXXVII. editis, in cap. de Pœnitentia, duas partes Pœnitentiæ esse docet, Legem & Euangelium, siue quod est idem, vt ipse ibidem explicat, Contritionem ex legis, & Fidem ex Euangelij promissis conceptam: porro opera bona hoc loco, non partem, sed fructum Pœnitentiæ esse voluit. EADEM sententia fuit Philippi Melanchthonis, tum in Locis editis anno M. D. XXI. tum in Confessione Augustana edita anno M. D. XXX. Sed in Locis cap. de Pœnitentia, duas Pœnitentiæ partes vocat Mortificationem & Viuificationem: in Confessione autem, art. 12. vocat Contritionem, & Fidem; res tamen eadem per Mortificationem & Contritionem, per Viuificationem & Fidem significatur. IDEM quoque per multi alij Lutheranorum docent, vt Centuriatores Magdeburgenses, Centur. 1. libro 1. cap. 4. col. 148. & lib. 2. cap. 4. colum. 341. Ioannes VVigandus, in Corpore doctrinæ Magdeburgensis, cap. 18. Tilmannus Heshusius in libro de erroribus Pontificiorum, loco 9. Martini Kemnitijs in 2. part. Examinis ad cap. 3. de Pœnitentia, pag. 942. & 943.

ALTERA eorum sententia est, qui ad illas duas Pœnitentiæ partes adiungunt tertiam, videlicet opus bonum, siue nouam obedientiam.

Huius sententiæ videtur etiam auctor Lutherus fuisse. Nam in prima disputatione contra Antinomos, edita anno M. D. XXXVIII. propositione prima, dicit partes pœnitentiæ esse dolorem de peccato, & propositum melioris vitæ. In tertia autem disputatione contra eosdem, propositione 9. ad bonum propositum non solum pertinere vult eadem, seu fiduciam erga Deum, sed etiam omnia opera bona. *Omnia, inquit, opera post iustificationem, sunt aliud nihil quam bonum propositum contra peccatum.* IDEM docet Philippus Melanchthon, qui vt fidus Achates Lutheri, cum ipse in formas varias facile mutabatur. Is igitur in Apologia Confessionis Augustanæ, articulo de Pœnitentia, & in Locis editis anno M. D. XXXVI. & sequentibus, tit. de Pœnitentia, duas quidem partes Pœnitentiæ assignat. Contritionem & Fidem: addit tamen, se non repugnaturum, si quæ tertiam partem adiungat, nouam obedientiam. Sed in disputatione de Pœnitentia, quam anno M. D. XLVIII. pu-

buit, & cum Lutheri operibus circumfertur; disertis verbis dicit, re ipsa nouam obedientiam, tertiam partem esse conuersionis, seu Pœnitentiæ: quod idem repetit in Examine ordinandorum, cap. de Pœnitentia. IDEM docent illi omnes, qui Lutherani molles appellantur, & contra rigidos Lutheranos, siue Illyricianos, de hac re magna contentione digladiantur, vt auctores Confessionis Saxonicæ, capit. de Pœnitentia, Nicolaus Selneccerus in sua Pædagogia ad finem 2. partis, vbi explicat articulum Symboli: *Remissionem peccatorum*; David Chitræus in sua Catechesi, loco 8. & alij non pauci.

TERTIA sententia Caluini est, libz. Institut. cap. 3. §. 8. vbi duas Pœnitentiæ partes constituit, Mortificationem & Viuificationem; sed longè alio sensu, quàm Lutherani faciunt. Nam per Mortificationem non intelligit terrores incussos, vt Lutherani, sed mortificationem vitiorum, siue abnegationem sui, & spoliationem totius veteris hominis; proinde non paruo aliquo tempore, sed tota vita Pœnitentiam agendam esse dicit. Per Viuificationem, non intelligit fidem, vel fiduciam, aut consolationem ex Euangelio conceptam, vt Lutherani, sed pium benè viuendi studium, atque affectum ad opera bona; quæ opera non partem, sed fructus Pœnitentiæ esse docet.

Refellit ibidem Caluinus apertè sententiam Lutheranorum. Nam §. 1. contendit, fidem priorem esse Pœnitentiæ, quod est contra Lutheranos, qui fidem posteriorem partem Pœnitentiæ faciunt. §. 2. docet, incussos illos terrores, quos Lutherani priorem partem Pœnitentiæ esse volunt, non esse partem Pœnitentiæ, sed esse timorem quendam initialem, qui fidem præcedit, ex quo postea Pœnitentia vt fructus, emanat. §. 3. agnoscit, alios ante se Pœnitentiam esse partitos in Mortificationem & Viuificationem (sid enim sine dubio legerat apud Melanchthonem in Locis communibus editis anno M. D. XXI.) sed addit, vocibus istis, si recta subsit interpretatio, vim Pœnitentiæ satis commodè exprimi: sed non sibi placere eorum interpretationem. §. 5. refellit illos (Lutheranos videlicet omnes) qui fidem sub Pœnitentia complectuntur, ac dicit eos Paulo repugnare.

In

In Caluini sententiam Theodorus Beza discipulus eius descendit, eamque tuetur & explicat, in libro quem inscripsit, Absterfio calumniarum Tileman. Heshuf. in responsione ad 4. calumniam.

CAPVT XIX.

Refelluntur sententia Hæreticorum, & Catholica confirmatur.

NUNC breuiter, & per partes nouorum Hæreticorum dogmata refellemus, ac veterem & cõmunem Ecclesiæ Catholicæ, quæ sola vera est, sententiam comprobabimus.

Sit igitur propositio *PRIMA*: *Terror animo incussus à lege, quem Lutherani Contritionem, siue Mortificationem appellant, non rectè inter partes Pœnitentiæ numeratur.* Hæc propositio conformis est Trid. Concil. sess. 6. c. 6. vbi numerantur quidem terrores incussi inter ea, quæ hominem ad iustificationem iuuant, & præparant; tamen non ponuntur Pœnitentiæ partes, sed ab ea potiùs distinguuntur, cum inter eos, & Pœnitentiæ, actus quidam spei & dilectionis intercedere dicantur. Aliud enim est, aliquid ad conuersionem & iustificationem requiri, aliud, partem siue actum esse Pœnitentiæ, si de Pœnitentiæ, vt Theologos decet, propriè loquamur. Igitur vt illos terrores ad conuersionem vt plurimum requiri non negamus, ita partem esse Pœnitentiæ minime concedimus.

Nam *IN PRIMIS* Scriptura distinguit terrorem à Pœnitentiæ. Vbi enim legimus in epist. post. ad Corinth. cap. 7. *Quæ secundum Deum est tristitia, Pœnitentiæ in salutem stabilem operatur,* per tristitiam intelligi debet molestia quædam, & timor, ac pudor natus ex obiurgatione illa vehementi, & minis, quibus Apostolus apud Corinthios vsus fuerat. Non enim vocat Apostolus eo loco tristitiam, dolorem de peccatis admissis, quæ est ipsa Contritio, siue Pœnitentiæ, sed molestiam illam, & verecundiam, quæ equo animo accepta, & secundum Deum, Pœnitentiæ saluberrimam gignit. Nam in eadẽ epist. cap. 2. Apostolus ait: *Ex multa tribulatione,*